

*Bønder i
Brejning 1.*

*Bønder i
Brejning 2*

Forord

Med billede af samtlige landbrug i Brejning sogn, i alt 354, som var det antal, der var i sognet, da det toppede omkring 1960-65 hvor specialisering og sammenlægning begyndte, vil jeg her forsøge at give et billede af udviklingen af landbruget i sognet de sidste ca. 150 år.

De fleste luftfoto, taget af Sylvest Jensen omkring 1948, lige efter 2. Verdenskrig, nogle dog før. En del luftfoto tage af andre fotografer, også mange gamle billede er brugt, mest taget af omrejsende fotografer. (alle billederne findes på Brejning Lokalhistorisk Arkiv) Nogle luftfoto af gårdene i Brejning er fotograferet af Johannes Lund og Magnus Pedersen i 1990. (Brejning sogn set fra luften 1990) På de gamle billeder er familien oftest fotograferet foran stuehuset sammen med medhjælperne, karl, pige, barnepige eller tjenestedreng og ikke at forglemme hestene, trækraften i det slidsomme arbejde, som det var at opdyrke og drive landbrugsjorden i fordums dage. I dag er hestekræfterne af en anden størrelse og dimission. Endelig må vi ikke glemme at store dele af heden første gang blev pløjet, eller brækket op med stude som trækraft.

Den sidste del af heden i Brejning blev opdyrket omkring 1946, enkelte ha i 1955. I dag 2021 er det resterende hede fredet.

Ser vi os tilbage vil billederne give et indblik i den store udvikling der er sket i dansk landbrug de sidste hundrede år. Billederne taget i 2021 vise tydelig de store forandringer og fremskridt der ligeledes er sket på bygninger og mekanisering de sidste hundrede år.

Af samme grund er medtaget nogle personbillede, for dermed at vise påklædning og mode, endelig er nogle af de største børnefamilier nævnt. Det var så vel i de små hjem med små midler, hvor det kunne være vanskelig at skaffe føden til de mange børn, som i de støre og velstillede gårde, hvor der fødtes mange børn, for 100 år siden måtte nogle børn på 8 -10 år, om sommeren ud at tjene, oftest uden løn ud over føden, evt. et par nye træsko. Således har både min mor og svigermor været ud at tjene som 8 årig, omkring 1910 - 15, kun med enkelte fridage hele sommeren, min far var ud af en børneflokk på 11, ingen af dem var ude at tjene før deres konfirmation, men det gjorde jo ikke, at de ikke skulle arbejde med i både mark og stald, sådan var forholdene på landet den gang, skolegang var der ikke meget af om sommeren.

Matrikel beskrivelse og ejerskab af gårdene i Brejning sogn har jeg med tilladelse hentet i Johannes Lunds Gårde og sognehistorie i Brejning. Jeg har kun medtaget navn på fæster og ejere af gårdene fra deres oprindelse og indtil i dag, Johs. Lunds beskrivelse er langt stører. Alle handler/mageskifter og indbyrdes handler, med jord er omtalt, ligesom hele familieforholdet er omtalt, hvor børn og efterkommer blev af, da de rejste fra sognet.

Forretninger og virksomheder i Spjald by med relation til landbruget/bønderne i Brejning er ligeledes kort omtalt. Alt findes på Brejning Egnsmuseum og Lokalhistorisk Akiv www.egnmuseum.dk

Med mellemrum er indlagt sider med sange af Jeppe Aakjær. Jeppe Aakjær er født 10 september 1866 på en lille gård i landsbyen Aakjær ved Skive, død 22 april 1930 på gården ”Jenle” i Salling.

Ingen har vel som Jeppe Aakjær gennem sine sange og digte skildret samspillet mellem mennesker, arbejde og naturen, og ikke mindst bøndernes liv på landet.

En anden fædrelandssang som dække over beskrivelsen af bønderne i Brejning fra før til nu, er

H.C. Andersens' *Jylland mellem tvende have*, skrevet 1859. Hvis H.C. Andersen på sin rejse gennem Jylland i 1859 var kommet gennem Brejning var det måske ikke lige her han blev inspireret til at skrive om de rige bøndergårde, eller var det netop lige her han kunne se dem for sig om føje år. I 1859 var der vist ikke mange af dem her i sognet, men lyngen var der.

Heden ja man tror det næppe, men kom selv, bese den lidt:

lyngen er et pragtfuldt tæppe, blomster myldre vidt.

skynd dig, kom om føje år heden som en kornmark står.

Spjald januar 2020

Kurt Krarup Smith

I 1950 var stort set alle landbrug i Brejning familielandbrug, de største gårde havde 2-3 medhjælper, mange en enkelt karl, måske begge dele, de fleste var familiebrug hvor mand og kone var fælles om arbejdet, og hvor børnene hjalp til, men dette billede af landbruget i Brejning skulle snart ændre sig.

Henrik S. Nielsen skrive i ”*Afvandring og traktorisering*”

der i 1950 ca. 30.000 kvinder og godt 70.000 unge mænd, piger og karle som det hed, fæstet med løn, kost og logi. Det var den traditionelle ansættelsesform for unge landmænd og for deres kommende hustruer, og det var også den traditionelle uddannelse til erhvervet. Godt 20.000 med egen husstand, heraf 5000 kvinder, var permanent beskæftiget i landbruget, og dertil kom andre 20.000 med sæsonbestemt beskæftigelse som daglejere. Trods advarende røster og megen bekymring både for erhvervet og for de unge fortsatte afvandringen fra landbruget, hvor lønningerne var lavere og arbejdstiden længere end i byerne.

forædlingsarbejdet med dyr og frøstammer naturligvis var rationalisering, blev mekaniseringen den egentlige omvæltning i landbruget. Det blev traktorerne, der mest radikalt ændrede det daglige arbejde. Endnu i 1950 var der kun knap 18.000 traktorer, men næsten 400.000 heste i arbejde, og to tredjedele af landbrugsarealet blev dyrket uden brug af traktor. Men efterhånden som importmulighederne forelå, og de tekniske forbedringer af traktoren gjorde den mere alsidigt

I hele Danmark var
Selv om

Ovenstående var og blev Brejning Sogns bønder naturligvis en del af,

Omkring 1950 var 10-15 gårde i Brejning der havde traktor.

Efter hukommelsen, nævnt her under

Måske kom der flere traktorer til Brejning i 1949-50,

mange var det ikke, men derefter gik det stærkt

1946 Johannes Schmidt Bilring - *Fordson Major*

1949 Anders Lauridsen Gåsdal - *Olivia*, sammen med P. Bank

Peder Bank Opsund - *Olivia*, sammen med A. Lauridsen

Robert Thomsen Vanting *Olivia*

Johannes Vestergaard Rudmose - *Fordson Major*

Tonnis Lauridsen, Mølletoft - *Farmall Cup*

Gustav Nielsen Gl. Præstegård - *Ferguson 26*

Niels Vestergaard Opsund - *Farmal Cup*

1950 Ole Søndergaard Sandbæk - *Nuffield*

Fordson

Ferguson

Olivia

Nuffield

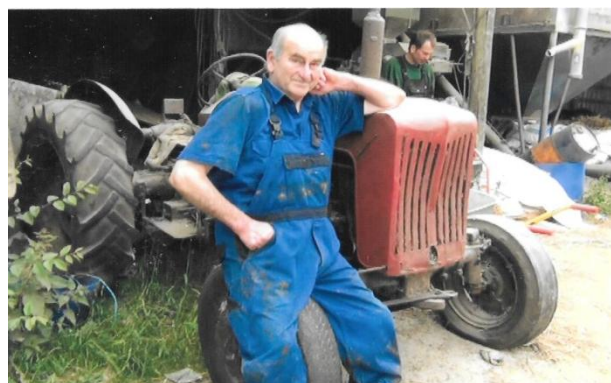
Farmall Cup

Hanomag

David

Marshallplanen 1948-52, Den fremmeste eksponent for mekaniseringen blev Ferguson TE-20, kaldet ”den lille grå”. De første Ferguson-traktorer kom til Danmark i 1947, og 1947-60 blev der solgt 100.000 traktorer i Danmark.

Der kom også mange andre fabrikater til Danmark, (se her over) og en del danske producenter forsøgte sig også.

Buhks første seriefabrikerede traktor DZ-30, kom i 1956, og i 1968 forlod de sidste traktorer samlebåndet. Buhk traktor var i 1959 den mest solgte traktor i Danmark

Ølstrupvej 10. V mart. 7h,8c,i,10f

Peder Marinus Nielsen køber o.1901 af det konsortium, der havde drevet skole på stedet og bygger stald og lade til den gamle skolebygning som bruges bolig. Der er ikke fundet noget skøde på ejendommen, men han nævnes som ejer af det skolehuset med den nybyggede stald og lade i forsikringsprotokol 1901-1905 s.4, 22-6-1901.

Der var blevet holdt skole i en lille kampestensbygning for de mindste børn i Mosdal og Vesterbæk, der havde for langt at gå til Hovedskolen.

Hans Chr. Hansen køber 8c+8i og driverejendommen sammen med Blæsbjerg

1923 køber Søren Hansen

Peder Bent Bjørnkjær og driver ejendommen sammen med Ølstrupvej 8

Henning Bredhal Thomsen køber og lægger jorden under Husted

køber Bente Daa og Hans Anders Jørgensen

1963

Søren Hansen malkede alle dage sine køer med hånd, her o.1980.

Ølstrupvej 11. "Blæsbjerghus"

V mart. 6d+8e

Poul Olesen flytter ind her med sin familie da han sælger Blæsbjerg og betinge sig et stykke jord.

køber Niels Eduard Thomsen

Eduard køre mælketur i mange år

1969 køber Eigil Thomsen, forrig. søn

Niels Næsgaard Schmidt køber og lægge jorden under Bilring

Bent Sommer køber bygningerne med lidt jord.

*Hans Christian Hansen
Blæsbjerghus o. 1915*